

Kunnan nimellä on väliä

Kunnan nimellä on asukkaille suuri merkitys. Kotikunnan nimen muuttaminen voi herättää kiihkeitä tunteita, minkä vuoksi kuntaliitostilanteissa pitäisi käytännön asioiden lisäksi käsitellä perusteellisesti myös nimikysymystä. Tämä käy ilmi Turun yliopiston tutkijoiden tekemästä selvityksestä.

Vuosituhaten alun kuntaliitosten kiivain vaihe on ohitettu, mutta Suomen kuntien määrä vähentyy edelleen. Kuntaliitokset vaikuttavat monin tavoin paikannimistöön. Lukuisten vanhojen kunnanimien kohtalona on ollut päätyä kaupunginosan tai alueen nimeksi, kun vain yksi yhdistyvien kuntien nimistä on valittu uuden kunnan nimeksi. On syntynyt myös aivan uusia kunnannimiä. Teiden, katujen ja kylien nimiä on pitänyt muuttaa muun muassa siksi, ettei kunnassa voi olla kahta samannimistä paikkaa. Huolellinen nimistönsuunnittelu ja asukkaiden äänen kuuleminen on tällaisissa tilanteissa erityisen tärkeää.

Kysyimme vuonna 2013 Varsinais-Suomen silloisten 28 kunnan asukkailta, miten he suhtautuvat kuntaliitosten yhteydessä tapahtuviin kuntien nimenmuutoksiin. Kyselyn avulla haluttiin etsiä vahvistusta niille nimistöntutkimuksessa vallalla oleville käsitykselle, että paikannimi on paikan muisti ja että paikannimillä on tärkeä yhteisöllinen, ryhmään identifioiva funktio. Missä määrin kunnannimi siis kytkeytyy siihen, miten asukkaat kiinnittyvät paikkaan ja millaisia mielikuvia paikka herättää? Perustuuko paikallisidentiteetti niin vahvasti muihin asioihin, että hallinnollisen kunnan nimi on asukkaille vain sivuseikka?

Selvitys on osa laajempaa tutkimushanketta, jonka tavoitteena on tutkia kunnan nimen suhdetta asukkaiden ja yritysten paikallisidentiteettiin ja paikan imagoon sekä selvittää, miten kuntaliitostilanteessa kunnan keskeisten symbolien muuttuminen ja tätä kautta mahdolliset mielikuvissa tapahtuvat muutokset vaikuttavat kunnan brändiin ja markkinointiin. Vahva kuntabrändihän tukee alueen elinkeinotoimintaa ja matkailua. Toistaiseksi kunnannimen merkitystä ei ole liitostilanteissa otettu tältä kannalta riittävästi huomioon.

Kysely toteutettiin Turun kaupungilta saadun rahoituksen turvin yhteistyössä Taloustutkimus Oy:n kanssa postitse. Sen kohteena olivat Varsinais-Suomessa asuvat 18–79-vuotiaat. Otos poimittiin väestökisteristä asuinkunnan väkiluvun mukaan ositettuna satunnaisotantana. Suomen- ja ruotsinkielisiä kyselylomakkeita postitettiin 5 020 kappaletta. Vastauksia saimme kaikkiaan 1 380 kappaletta (27,5 %), joista suomenkielisiä 1 224 (noin 27 % suomenkielisten lomakkeiden määrästä) ja ruotsinkielisiä 156 (noin 34 % ruotsinkielisten lomakkeiden määrästä). Kunnittain palautusprosentit vaihtelivat Auran 15:n ja Kosken 50 prosentin välillä. Iäkkäät ja naiset vastasivat ahkerimmin, mutta painokertoimien avulla tulokset korjattiin vastaamaan todellista väestörakennetta.

Kunta on muutakin kuin hallinnollinen yksikkö

Kuntaliitoskeskusteluissa on välillä vähätelty nimenmuutoksia toteamalla, että kunta on vain hallinnollinen yksikkö ja että asukkaat joka tapauksessa identifioituvat eli samastuvat pienempiin alueisiin kuin kotikuntaansa. Alueidentiteetti syntyy kuitenkin vähitellen alueen roolin

hahmottumisen ja virallistumisen myötä. Roolin vakiintumiseen liittyy kiinteästi myös alueen nimi. Kunta on tällainen vakiintunut, virallinen alue, jolle on ajan kuluessa kehittynyt oma identiteetti. Kunnannimi ja muut yhteiset symbolit kiteyttävät paikan omaleimaisuuden ja ainutlaatuisuuden, eli nimi kantaa kunnan identiteettiä. (Kuntaidentiteetistä lisää esim. Zimmerbauer & Suutari 2007.)

Jos kunnalle halutaan luoda vahva brändi, tulee tämän perustua sen omaan identiteettiin (ks. Hakala & Lemmetyinen 2011). Paikan omaleimaisuutta rakentavat luonnonolosuhteet sekä historialliset, taloudelliset, sosiaaliset ja kulttuuriset arvot (Paasi 1986, 38). Nämä herättävät mielikuvia, jotka kietoutuvat paikassa asuvien, siellä toimivien ja siellä vierailevien ihmisten kokemuksiin. Kielellisen luonteensa vuoksi nimet kykenevät sitomaan itseensä lukuisia erilaisia mielikuvia. Nimi on siis myös brändin ydin.

Kyselyvastausten perusteella kunnan nimi herättää paikallishistoriaan liittyviä mielikuvia, sillä selvä enemmistö vastaajista ajattelee, että nimen muuttaminen hävittäisi myös osan paikan historiasta. Raisiolaisista ja naantalilaisista jopa yli 80 prosenttia ajattelee näin, ja esimerkiksi Paraisten ja Kaarinan asukkaista noin 65 prosenttia on tätä mieltä. Ehdottomimmin paikan historian häviämistä nimenmuutoksen yhteydessä pelkää vastaajien vanhin ikäryhmä (60–79-vuotiaat).

Kotipaikan historiaa myös arvostetaan. Kolme neljäsosaa kaikista vastaajista pitää paikkakunnan historiaa itselleen tärkeänä tai melko tärkeänä. Paikallishistoriaa näkyy arvostettavan erityisen paljon etenkin – ja kenties odotetusti – Naantalissa, Turussa ja Paraisilla. Vaikka nämä kolme ovat kaupunkeja, ei kunnan koko tai kaupunkimaisuus kuitenkaan vertaudu suoraan vastaajien arvostuksiin; paikkakunnan historia on tärkeä myös pienten kuntien asukkaille.

Kunnan nimi liittyy jonkin verran myös yhteisöllisyyden kokemukseen, joskaan tämä ei ole läheskään niin selvää kuin yhteys historiaan. Väittämän ”kunnan nimenmuutos vähentää yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä” kanssa samanmielisiä oli 48 prosenttia vastaajista, erimielisiä 29 prosenttia. Loput sijoittuivat näiden mielipiteiden väliin. Ammattiryhmistä erottuvat selvästi maanviljelijät, joista lähes 60 prosenttia ilmoitti nimenmuutoksen vähentävän paikkakunnan yhteisöllisyyttä.

Vastaukset heijastelevat toki myös yleistä suhtautumista kuntaliitoksiin, vaikka väittämien ja kysymysten pääpaino olikin nimissä. Jo tehtyihin kuntaliitoksiin tyytymättömimmät tai mahdolliseen liitokseen kielteisimmän suhtautuvat kokivat menettäneensä jotain omasta identiteetistään ja omista juuristaan, kun taas tehtyihin liitoksiin tyytyväisillä ja mahdolliseen liitokseen myönteisesti suhtautuvilla ei kunnannimi näytä olevan samassa määrin yhteydessä omaan identiteettiin ja omiin juuriin.

Kunnan symbolit tärkeitä

Kunnalla voi olla monenlaisia symboleita, kuten tietyt värit, logo, lippu ja iskulause (ns. slogan). Kaikilla kunnilla on kuitenkin symbolinaan nimi ja vaakuna. Kysyimme asukkailta, mitä kotikunnan nimi ja vaakuna heille merkitsevät. Varsinaissuomalaiset pitivät kotikuntansa nimeä itselleen selvästi tärkeämpänä kuin kunnan vaakunaa, joskaan merkityksetön ei ole sekään. Asteikolla 1 (täysin eri mieltä) – 5 (täysin samaa mieltä) vastausten keskiarvo väitteeseen ”kotikuntani nimi on minulle tärkeä” oli 4,16, kun taas väitteeseen ”kotikuntani vaakuna on

minulle tärkeä” se oli 3,55. Vaakunan tärkeyttä selvittävään kysymykseen vastausten hajonta oli myös suurempaa. Erityisen tärkeänä kaupunkinsa nimeä pitävät naantalilaiset.

Kunnan mahdolliseen tai jo toteutuneeseen nimenmuutokseen suhtaudutaan tunnepitoisesti. Tunnetta kuvataan mieluummin sanalla *suututtaa* (keskiarvo 3,86) kuin sanoilla *mietityttää* (3,30) tai *huolestuttaa* (3,06). Vastaajat olivat myös varsin yhtä mieltä väitteestä ”kunnan nimenmuutos on ensisijaisesti ihmisten tunteisiin liittyvä kysymys”. Kuntaliitostilanteissa nimeä ei kyselyvastausten perusteella pidetä toisarvoisena asiana, vaan asukkaat haluavat nimikysymystä käsiteltävän perinpohjaisesti. Nämä tulokset ovat eri ikäryhmissä varsin samanlaiset, mutta eri ammattiryhmistä maanviljelijöiden asenteet näyttävät olevan jyrkimmät.

Vaikka kotikunnan nimeä pidetään tärkeänä, asukkaat eivät koe nimenmuutoksella olevan merkittävää vaikutusta heidän omaan identiteettiinsä ja kokemukseen omista juuristaan. Poikkeuksena ovat jälleen maanviljelijät, joiden identiteetille nimellä on muita suurempi merkitys. Tämä johtunee ainakin osittain siitä, että maanviljelijät ovat asuneet omilla paikkakunnillaan selvästi muita ammattiryhmiä kiinteämmin: kotikunnassa vietettyjen asuinvuosien mediaani oli maanviljelijöillä noin 40 vuotta, muilla taas noin 20 vuotta.

Asukkaiden oman identiteetin sijaan varsinaisen uhan nähdään kohdistuvan itse paikan identiteettiin ja imagoon. Useimmat varsinaissuomalaisten kuntien, selvimmin Naantalina ja Ruskon, asukkaat ovat sitä mieltä, että nimenvaihdos vähentäisi paikan houkuttelevuutta. Liitoskuntien toimiminen yhdellä yhteisellä nimellä ei vastaajien mielestä paranna kuntien yhteistyötä, eikä uuden kunnan julkista kuvaa välttämättä kannata rakentaa vain yhden kunnannimen varaan. Enemminkin pitäisi markkinoinnissa hyödyntää kaikkien yhteen liittyneiden kuntien nimiä ja niiden herättämiä mielikuvia.

Esimerkkeinä Parainen ja Salo

Vuonna 2009 Varsinais-Suomessa tehtiin kaksi suurta kuntaliitosta, kun yhdeksän naapurikuntaa liittyi Salon ja neljä saaristokuntaa Paraisten kaupunkiin. Näiden kahden uuden kunnan nimenvaihtoprosessit poikkesivat varsin paljon toisistaan.

Salon liitoksessa kunnannimen status hävisi Halikolta, Kiikalalta, Kiskolta, Kuusjoelta, Muurlalta, Perniöltä, Pertteliltä, Suomensjärveltä ja Särkisalolta. Uuden kunnan nimeksi otettiin keskustaajungin nimi *Salo* ja vaakunaksi Halikon vaakuna ilman erityistä keskustelua.

Kun Parainen, Nauvo, Korppoo, Houtskari ja Iniö suunnittelivat yhdistymistään, neuvottelijat halusivat keksiä uudelle kaupungille ihan uuden nimen, koska näiden kuntien asukkailla oli erittäin syvä oma alueidentiteetti. Järjestelytoimikunta ehdotti muun muassa *Saaristokaupunkia* ja *Merikruunua*, jotka molemmat saivat nimistön asiantuntijoiden jyrkän tuomion. Vilkkaan ja kriittisen julkisen keskustelun saattelemana kaupungin nimeksi vahvistettiin lopulta *Länsi-Turunmaa* ja vaakunaksi Nauvon vaakuna. Kun kiista uuden nimen käyttöönoton jälkeenkin edelleen jatkui, järjestettiin neuvonantava kunnallinen kansanäänestys vuonna 2011. Nimiasiantuntijoidenkin suosittama *Parainen* sai enemmistön kannatuksen, ja siitä tuli kaupungin nimi vuoden 2012 alussa, vaikka muiden saarten väki vastusti nimeä yhä kiivaasti.

Vertailimme kyseisten kaupunkien asukkaiden vastauksia keskenään. Kaiken kaikkiaan vastaukset osoittivat nimiasian olevan edelleen kiperämpi kysymys Paraisten asukkaille kuin salolaisille. Esimerkiksi noin 76 prosenttia Paraisilla asuvista oli täysin samaa mieltä siitä, että

kuntaliitoksissa kaikkien liittyneiden kuntien nimet pitäisi säilyttää uuden kunnan alueiden virallisina niminä, kun salolaisista vain noin puolet asettui tälle kannalle. Toisaalta vastaukset heijastelevat Paraisten entisten kuntien asukkaiden vankkaa omaa saaristolaisidentiteettiä, jota nimenmuutokset eivät heilauttele. Ei myöskään yllätä, että Salon asukkaat olivat lähes yksimielisesti sitä mieltä, ettei heillä ole ollut mahdollisuutta vaikuttaa kotikuntansa nimeen, kun taas paraislaiset kokevat lähes yhtä selvästi itsellään olleen vaikutusvaltaa.

Kun kysyimme yleisesti ottaen parasta vaihtoehtoa uuden kunnan nimeksi, 36 prosenttia paraislaisista kannatti väkiluvultaan suurimman kunnan nimeä ja 24 prosenttia kannatti kokonaan uuden nimen keksimistä. Salon asukkaista taas 37 prosenttia piti parhaana liitoskunnista tunnetuimman nimeä, 25 prosenttia väkiluvultaan suurimman kunnan nimeä ja 16 prosenttia jotain muuta, alueella vanhastaan käytössä ollutta nimeä. Kokonaan uuden nimen keksiminen ei saanut Salossa kannatusta juuri lainkaan.

Itse asiassa missään muualla maakunnassa ei kannatettu kokonaan uuden nimen keksimistä siinä määrin kuin Paraisilla. Useimmiten kannatetaan tunnetuimman kunnan nimen valitsemista, Vakka-Suomen alueella myös jonkin muun alueella vanhastaan käytössä olleen paikannimen nostamista kunnannimeksi.

Kuntaliitokset todellisuutta, mutta mikä nimeksi?

Varsinaissuomalaisten asenteissa kuntaliitosten välttämättömyyteen on suurta hajontaa. Toiset pitävät liitoksia taloudellisesti ehdottoman välttämättöminä, toiset ovat asiasta aivan päinvastaista mieltä. Vastausten keskiarvo sijoittuu jokseenkin asteikon keskelle. Koska liitokset kuitenkin ovat todellisuutta ja koska kunnannimi on ihmisille tärkeä, on nimen valintaa pohdittava perusteellisesti yhdessä asukkaiden kanssa.

Miten uuden kunnan nimestä sitten vastaajien mielestä pitäisi päättää? Varsin monet kannattivat nimen ideoinnissa avointa nimikilpailua, mutta tässä asiassa luotetaan myös kuntien viranomaisten yhteistyöhön. Jonkin verran toivottiin vinkkejä Kotimaisten kielten keskukselta, mutta mainostoimistoilta nimi-ideoita ei kaivannut juuri kukaan. Yksittäisissä avoimissa vastauksissa ehdotettiin ideoiden hakemista muun muassa historiasta ja liitoskuntien nimien yhdistelmistä.

Selvästi suurin osa varsinaissuomalaisista vastaajista toivoi, että uusista kunnanimistä päätettäisiin asukasäänestyksellä. Seuraavaksi eniten kannatettiin sitä, että kunnanvaltuustot päättävät nimestä. Pelkät viranomaispäätökset eivät saaneet kovin suurta kannatusta, eikä valtion haluta puuttuvan nimiasiaan. Monissa avoimissa vastauksissa tarkennettiin, että päätöksessä tulisi ottaa huomioon asukkaiden mielipide, vaikka lopullisen päätöksen tekisi kunnanvaltuusto tai jokin muu ylempi taho. Yhdessä vastauksessa oli myös ehdotus, miten varmistetaan, ettei äänestyksessä suurin kunta jyrää pienempiä: suuren kunnan asukkaiden kuusi ääntä tulisi vastata pienen kunnan asukkaiden yhtä ääntä. Arpomistakin ehdotettiin.

”Olen kotoisin Loimaan Hirvikoskelta”

Annoimme kyselylomakkeessa vastaajille mahdollisuuden kotikunnan rastittamisen lisäksi täsmentää asuinpaikkaa. Useimmat merkitsivät kunnan- tai kaupunginosan, aiemmin itsenäisen kunnan nimen. Avoimeen kysymykseen ”Mitä vastaat, kun sinulta kysytään, mistä olet kotoisin?” entisten itsenäisten kuntien alueella asuvat kirjoittivat vastaukseksi varsin yleisesti vanhan kunnan

nimen: joskus yhdistäen sen uuteen kunnannimeen (*Olen kotoisin Loimaan Hirvikoskelta; Ruskon kunnasta Vahdon puukirkon kulmalta*), joskus taas vanhaa painottaen, kuten *Alastarolta, en milloinkaan sano, että Loimaalta tai Yläneeltä!! (Enkä Pöytyältä)*. Nykyisen kunnan sijasta entisen kunnan kyläidentiteetti on joillekuille tärkein: *Halikon Hajalasta; Perniön Teijolta*.

Monet pohtivat sitä, että vastaaminen edellä mainittuun kysymykseen riippuu siitä, kuka kysyy. *Ulkomailla vastaan Suomesta, kotimaassa Turun läheltä, Kaarinasta*, sanoo eräs. *Turun seudulla kysyttäessä Rymättylästä, kauempana Naantalista ja vielä kauempana Turun seudulta*, määrittelee Naantalissa asuva. *Paimiosta tai Turusta – riippuu kuka kysyy*, toteaa taas eräs paimiolainen.

Varsin moni vastaaja korostaa olevansa kotoisin syntymäpaikkakunnaltaan tai paikasta, jossa on asunut suurimman osan elämästään. Myös maakuntien nimiä mainitaan. Toisaalta on paljon myös niitä, jotka kertovat olevansa kotoisin nykyisestä asuinkunnastaan ja mainitsevat samassa yhteydessä syntymäpaikkansa (*Paraisilta, syntynyt Turussa*). Muutamat toteavat, etteivät ole kotoisin mistään tai ovat kotoisin monesta paikasta (*Monesta paikasta! Sotalapsi*), tosin yllättävän harvat, kun ottaa huomioon, miten tavallista on vaihtaa asuinpaikkaa.

Vahva paikkaidentiteetti – vahva paikkabrändi

Tänä päivänä myös paikkakunnat kilpailevat keskenään asukkaista, yrityksistä, veronmaksajista, matkailijoista. Vahva brändi tuo paikalle lisäarvoa, joka edesauttaa menestystä kilpailussa. Kunnan brändin vahvuus perustuu sen identiteetin vahvuuteen. Siksi on tärkeää rakentaa yhteisöllisyyttä ja yhteishenkeä asukkaiden ja yritysten keskuudessa. Samalla tavalla kuin tuotteidenkin brändäyksessä, nimi yksilöi paikan. Nimellä on keskeinen, yhteisöllisyyttä rakentava, jatkuvuutta ja paikan erityispiirteitä – kuten historiaa – korostava rooli. Millainen keskustelu syntyisi, jos vaikkapa Coca Cola muuttaisi yhtäkkiä nimensä?

Lähteet:

Hakala, Ulla & Lemmetyinen, Arja 2011: Co-creating a nation brand ”bottom up”. *Tourism review* 66:3, 14–24.

Paasi, Anssi 1986: *Neljä maakuntaa. Maantieteellinen tutkimus aluetietoisuuden kehittymisestä*. Joensuun yliopiston yhteiskuntatieteellisiä julkaisuja 8.

Sjöblom, Paula, Hakala, Ulla & Kantola, Satu-Päivi 2014: *Kunnan nimen merkitys Turun seudun asukkaille kuntaliitostilanteessa*. Kaupunkitutkimusohjelman tutkimuskatsauksia 2/2014. Turun kaupunki.

Zimmerbauer, Kaj & Suutari, Timo 2007: Alueellinen identiteetti kuntarakenteen muutosprosessissa – aluesamastumisen olemuksen ja tutkimuksellisten haasteiden jäljillä. *Kunnallistieteellinen aikakauskirja* 4/2007, 384–359.